

РАС — ПАЗАРИШТЕ 1971. ГОДИНЕ

Рас, један од најстаријих и најзначајнијих средњовековних градова у Србији, остао је до наших дана скоро потпуно непознат. Питање истраживања на староме Расу покретано је више пута од наших научних радника. Први пут 1965. године, приликом прославе 700-годишњице Сопоћана, одвојена су мања средства за снимање постојећег стања на брду Градина изнад Пазаришта. Снимљена је тврђава — град, тј. одбрамбени бедем са кулама, утврђен је правац, величина и распоред кула. На Пазаришту је на основу постојећих старих зидова констатовано Трговиште (Ј. Нешковић, Весник бр. 13, 14, стр. 356—373).

На Пазаришту је, осим ових старих зидина, откривена мања црква 1956. године, приликом копања канала за водовод. Црква се налази изнад пута за Сопоћане, с леве стране реке Рашке, грађена од камена, правоугаоног је облика, са доста широком апсидом. На унутрашњем зиду апсиде сачуване су фреске (С. Мандић, Зограф бр. 2, Београд, 1967, стр. 50).

Историјски музеј Србије, преко Друштва пријатеља Историјског музеја, организовао је 20. маја 1969. састанак стручњака за изучавање средњовековне архитектуре у Србији са темом „Досадашњи резултати на истраживању старог Раса и план за систематско проучавање Раса и његове околине“ (Зборник ИМС бр. 7, 1970, стр. 272. Из анала ИМС — Друштво пријатеља ИМС). О историјским резултатима досадашњег истраживања на Расу говорила је проф. др Јованка Калић-Мијушковић, а о постигнутим резултатима приликом снимања тврђаве на брду Градина изнад Пазаришта инж. арх. Јован Нешковић.

Остали учесници у дискусији истакли су велики значај Раса, као и то да истраживање треба да буде комплексно. У екипу треба укључити, поред археолога и историчара, историчаре уметности, архитекте, етнологе и топономастичаре за снимање читавог краја.

На иницијативу комисије за археолошка питања Републичког завода за заштиту споменика културе, Републички секретаријат за образовање, науку и културу образовао је 1971. године Републичку комисију за истраживање, конзервацију и презентацију средњовековног града Раса код Новог Пазара.

На првој седници ове комисије разматран је програм рада на истраживањима Раса и закључено:

1. Због изванредног значаја предузете акције за испитивање и научну презентацију комплекса Рас—Пазариште, неопходно је најпре израдити генерални програм свих радова и дати предлоге за истраживања: архитектонска, историјска, археолошка, као и идејне елаборате за конзервацију и презентацију откривених објеката са укључивањем у савремени живот целог споменичног комплекса.

2. У вези са реализацијом израде генералног пројекта, у току 1971. године неопходно је извршити организационе и припремне радове на

лицу места, као и обезбедити геодетске и техничке подлоге ситуације на терену.

У јулу 1971. године екипа Историјског и Војног музеја почела је са припремним радовима на терену Раса код Новог Пазара.

После скидања биљног покривача на Градини и Пазаришту, екипа је снимила видљиве зидове бедема и Трговишта. Поред снимања ових објеката, задатак екипе је био и рекогносцирање терена шире околине Раса—Пазаришта.

Данашње Пазариште — раније Трговиште